
LIBRARY OF CONGRESS
0 014 108 750 2

TORSTEIN JAHR:

Nordmenn i Ny Nederland.

V.

(Særtryk av SYMRA 9de bind 1ste hefte, 1913.)

Nordmenn i Ny Nederland.[1]

Anneke Jans fra Marstrand, hennes farm og hennes slekt.

RINITY kirken paa Broadway ved enden av Wall street er maaske den interessanteste kirke i byen New York. Den er bygd av brun sten i gotisk stil og har en liten kirkegaard med mange gamle gravstøtter til minne om bekjennte menn og kvinner. Den tilhører episkopalkirken som ialt har 94 sokn i New York city. Trinity menighet er vel den rikeste organisation i sit slægs i Amerika, idet den eier flere acres med værdifull grunneiendom langsmed Hudson. Til menigheten hører mange notable bygninger, flere av dem er kapeller til Trinity: St. Agnes', St. John's, St. Luke's, St. Paul's, og "the Chapel of Intercession". Eiendommen bestyres av den saakallte "Trinity corporation" som vælges av de stemmeberettigede kommunikanter i menigheten, for tiden ca. 1200 personer.

Den 7de april iaar (1909) blev denne korporation stevnet for retten av en Mrs. Mary A. Fonda som paastod at en del av eiendommen skulde være hennes lovlige arv fordi hun nedstammet direkte fra Anneke Jans Bogardus.[2]

---

1 Under denne fællestitel har jeg før offentliggjort kapitlene "Rensselaerswyck" og "Bratt-ætten" i "Symra" (5. bd., no. 2), "En norsk indianertolk paa 1600-tallet" i "Dagsposten" (den 19de november 1905) og "Hvad det kirkelige angaar" i "Ervingen" (2. bd, no. 1). Det hele arbeide var tænkt utgit høsten 1909. Imidlertid har jeg faat erfare at Terentianus Maurus' gamle ord "habent sua fata libelli" gjælder ikke bare de fullt færdige bøker. Forskjellige tilstøtende omstændigheter som ikke skal omtales nærmere her gjorde at jeg maatte henlægge arbeidet dengang og inntil vidre. Det bedes bemerket at nærværende kapitel, som nu offentliggjøres paa opfordring, er skrevet vaaren 1909.

2 "Queen Anne's New York grant fought in court. Mary Fonda, heir of Anneke Jans Bogardus wants one per cent of valuable Trinity property." —New York American, den 8de april 1909.

Dette er i øieblikket det siste i rækken av de mange forsøk paa aa bestri Trinity's ret i løpet av de 200 aar menigheten har sittet inne med eiendommen, hvis historie omhandler en av de mest omtvistede og bekjennte testamentsaker i de lovkyndiges annaler i New York stat. Den har faat en fantastisk makt over sindene som fortællingen om kaptein Kidds og andre fabuløse skatter; ofte minner den om de bekjennte historier om formuer som dynger sig op i Bank of England eller andre banker og bare venter paa den rette arving; den har til tider antat former som likner brevene fra den rike ulykkelige fange i Spanien til godtroende medmennesker her i Amerika med bøn om hjælp til aa vinne tilbake sin retmæssige formue som han da vil dele med sin velvillige ven i nøden. Den stiller sagnet om den efemere "Lord Baltimore estate" aldeles i skyggen.

Denne testamentsak og dens historie har saa ofte vært behandlet av kyndigere og mere slepne penner at min visst ikke skulde brydd sig med den, om det ikke var for et viktig moment som hittil har vært overset og som er av største interesse for nærværende fremstilling: De første som eide skjøte paa denne landstrækkning (efterat det Vestindiske kompani hadde kjøpt hele Manhattan av Indianerne for handelskram til en værdi av 60 gylden eller $24 i vore penger) var norske, og det er deres etterkommere som nu fordrer sin ret, iallefall paastaar de selv at de nedstammer fra dem uten dog aa ha rede paa deres nationalitet. Man er tidligere kommen paa avveier her som saa ofte ellers ved aa søke etter adelige eller fornemme forbindelser. Det er en gammel tradition i familien at stammoderen hadde ret til aa regne sin herkomst fra den fornemste slekt i Holland, at hennes bestefar var ingen ringere end grunnlæggeren av den hollandske republik Willem I de Zwijger, prins av Oranje. Man har ransakt i de offentlige arkiver og i de Nassauske familjepapirer, men naturligvis uten annet resultat end et negativt.

I det følgende skal jeg prøve aa gi en kort nøktern skildring etter paalitelige autoriteter sammenholdt med de tilgjængelige arkiver.

Da jeg for en del aar tilbake gav mig til aa undersøke nærmere landnámstiden i øststaterne kom jeg bl. a. over i

O'Callaghans verk om Ny Nederland en fortegnelse over de første settlere i Rensselaerswyck. Blandt dem som kom over det første aar 1630 opføres sammen med andre Nordmenn "Roeloff Jansen van Maesterlandt med hustru og familje; kom ut som farmer for patroonen, for $72 om aaret. Claes Claessen [fra Flekkerø], hans tjener."[3]

MASTERLAND — MARSTRAND.

Fra gamle hollandske karter etc. kjennte jeg navnet Maesterlandt og visste at dette var identisk med Marstrand.[4] Men Marstrand var paa denne tid og hadde altid vært en norsk by. Den var anlagt av kong Haakon Haakonsson omtrent 1230 og naadde ved sit rike sillefiske og sine privilegier stor velstand, som forsvannt aldeles under det svenske regimente. Den kortvarige svenske okkupation 1523–32 kunde selvfølgelig ikke ha nogen inflydelse paa nationaliteten. Først ved Roskildefreden 1658 blev denne engang saa viktige norske by med det øvrige Baahus og andre norske provinser avstaat til Sverige som følge av Oldenborgernes daarlige politik.

Amerikanske historikere har i lang tid lett baade høit og lavt etter byen Maesterland men uten held, intil endelig utgiveren av de værdifulle Van Rensselaer Bowier manuscripts blev opmerksom paa dette faktum angaaende navnet; men ogsaa han synes ubekjennt med den kjennsgjerning at Marstrand ennu paa denne tid var norsk, ja aldeles sikker paa navnet er han heller ikke. Han sier: "Om som vi tør anta, Masterland er det samme som Maesterland, er det av interesse aa notere at Roelof Jansz likesom hans kone, den bekjennte Anneke Jans — hvis mor, Trijn Jonas, forekommer i et fragment av en beretning om Ny Amsterdam, 1639, blandt Rensselaerswyck mss., som Trijn Jonas van Masterlan[d] — var sannsynligvis ikke Hollændere, men Svensker."[5]

[3] History of New Netherland; or, New York under the Dutch. By E. B. O'Callaghan. (N. Y. 1846) s. 433–441.

[4] Se Norgeskartet i f. eks. P. Bertii Tab. geograph. Ed. 3. (Amstelodami 1603) og Joannis Jansonis Atlas. (Amsterdam 1666).

[5] Jeg anfører her Mr. A. J. F. van Laer's anmerkning in extenso: In the Van Rensselaer Bowier Mss., in the Rensselaerwyck Mss. and in

Identiteten er hævet over al tvil. Ortografien var ikke saa stram og urokkelig i de gode gamle dager. Saaledes finner jeg i et ganske kort brev i Diplomatarium Norvegicum byens navn stavet paa seks forskjellige maater i samme skrivelse: Mastrandh, Mastrand, Maasstrandz broo, Mastrandt, Marstrandh, Marstran.[6] Det berømte skrift "Norriges bescrifuelse" som den troværdige Peder Claussøn Friis utarbeidet antagelig i aaret 1613, gir os en god prøve paa navneforvirringen. Herr Peder beretter: "Den er kaldet Mastrand, ligesom Maasestrand, for de mange Maaser eller Maager, som der hafue vorit udi Skærene for det Sildefiskends Skyld, eller Marstrand, det er Haffstrand, oc en Part kalde den Malstrand."[7]

Det er maaske synd aa sammenstille denne klassiker i norsk litteratur med en av den svenskes betydeligste pecoralister, prosten Johan Oedman; men da følgende bemerkning er saa vel paa høide med spørsmaalet sker det allikevel her med uærbødige hænder:

"Thenna stad kallades fordom *Måse-Strand* foer de många Maasar rundt omkring, eller Måfwar, som för Fiskens skuld uppehålla sig ther til stor myckenhet.

En del kalla Staden Marstrand efter den aer belaegen wid stora *Mare* eller Hafwet: andra åter foeregifwa Staden hafwa fådt sitt Namn af en Mast, på hwilcken Skeppbrutne Folck, i

---

the N. Y. Col. Mss., invariably written Masterlant, Masterlandt or Masterland; not Maasterland or Maesterland, as spelled by Mr. de Roever and other writers. Maesterland occurs in Groot Placat Boeck, I: 724, 726, 741, 2384, 2396, 2438 and VIII: 1248, in connection with the herring fishery and has reference to Marstrand, on a small island off the coast of Sweden, near Göteborg. (See Woordenboeck der Nederlandsche taal, 5: 2210; map of Denmark in John Speed, Theatre of the Empire of Great Britain . . . with a prospect of the most famous parts of the world, London 1676; and Paskaert van t'Schager Rak . . . door C. J. Voogt, Geometra, 't Amsterdam by Joannes van Keulen [1710]). If, as, as may be presumed, Masterland is the same as Maesterland, it is interesting to note &c. — Anførte skrift, side 56–57. — For formen Masterland se ogsaa listen over byer i Norge (præfectura Bahusiana) i Philippe Briet, Parallela geographiæ (Parisiis 1648–49) tom. 2, s. 185: "Masterlandia: Masterland, ad quam fit piscatio Pelamidum nobilis. Congela: Congel, paulo supra Masterlandiam."

[6] Anf. skrift, 2 bd., s. 759.

[7] Samlede skrifter, udg. af dr. Gustav Storm (Kristiania 1881) s. 269.

synnerhet en foͤrnaͤm ock rik Jungfru, wid Namn Maria, blefwit baͤrgader ock kommit in på thenna Oͤen med Lifwet, se Skeppet hade strandat på Pater noster-Skiaͤren, som ligga strax utan foͤr Mastrands-oͤen ock aͤro them seglandom ganska farliga, såsom Scylla ock Charybdis, at the ha waͤl orsak, saͤrdeles i Stormwaͤder innerligen bedia: Fader wår &c. ock foͤrthenskuld kallas Staden af Hollaͤnderna aͤn i dag *Masterland,* dels ock therfoͤre, emedan ta Skogarne woro i Flor, blewfo fordom, efter mitt omdoͤmme, många Master tijt flåttade i Land ock til utlaͤnninger foͤrsålde. Hwilcken den rättaste Meningen aͤr, laͤmnar jag androm til at doͤmma."[8]

ANNEKE JANS.

Det var nødvendig aa dvæle ved spørsmaalet Masterland — Maesterland for aa kunne slaa fast at det var fra den norske by Marstrand at Roelof Jansen og hans hustru Anneke Jans utvandret til Holland. Her blev de kjennt med Kilian van Rensselaer som ansatte Roelof som formann paa sin farm de Laetsburg i Ny Nederland med en løn av 180 gylden om aaret. Med sine tre barn Sara, Katrina og Sofia seilte de den 21de mars 1630 paa skipet "de Eendracht" fra Texel med de første settlere i Rensselaerswyck og kom frem til Ny Amsterdam den 24de mai.[9] I 1632 blev Roelof forfremmet til "schepen" og som tegn paa sin nye værdighet fik han en svart hat med sølvbaand om av van Rensselaer. Da kontrakttiden var ute i 1634 forlot han sandsynligvis kolonien. Herom skriver Rensselaer i et brev til guvernør Wouter van Twiller den 23de april 1634:

"I tilfælde Roelof Janssen blir staaende som formann kunde han faa den tredje farmen ogsaa paa samme betingelser som Hendrick Conduit. . . . Jeg ser at Roelof Janssen har trukket sterkt paa mig for viktualier, næsten den fulle ranson, skjønt der maatte være stort nok forraad. Jeg tænker at hans hustru, mor og søster maa ha git bort noget til andre, dette kan ikke gaa an. Han klager over at De har tat farmen fra ham, og De

---

[8] Chorographia Bahusiensis, af Johan Oedman (Stockholm 1746) s. 102–103.

[9] Settlers of Rensselaerswyck (i Van Rensselaer Bowier Mss., s. 805–846.)

skriver at han vilde bort derfra. . . . Roelof Janssens tjenere var antat paa fire aar fra den tid aa regne da de kom der til landet, det vil si til min koloni, saa det spørsmaal reiser sig om deres tid er omme eller ei; De kunde gjøre kontrakt med dem for et aar til. Det gik vel an aa laa et ord falle om at de kunde være et aar til, selv om det blev nødvendig aa gi dem bedre vilkaar."[10]

Roelof vilde nu være sin egen herre, og han hadde vel ogsaa lagt sig litt tilbeste, for i 1636 fik han av guvernøren skjøte paa et stykke land paa Manhattan like nordenfor kompaniets bouwerie eller farm. Det var paa 62 acres og dækkes i vore dager av de kvartaler som strækker sig fra Warren street til Canal street og fra Broadway til Hudsonfloden. Roelof var sikkert en meget dygtig mann og en maur til aa hænge i. Han fik snart sat op hus paa sit land, og saa begynnte han aa rydde og dyrke; men før aaret var omme døde han, og Anneke sat igjen paa farmen med fem smaa barn, foruten de nævnte: Jan og Annetje.

Det er rimelig at de nu blev nøtt til aa flytte til "byen", for farmen laa en hel mil fra fortet, og utenfor dettes beskyttelse kunde en hjælpeløs enke ikke føle sig trygg for uventede og ekscentriske besøk av den røde mann. Ved denne tid var van Twiller blit avløst som guvernør av Willem Kieft, og det later til at denne har tat sig av enken, for den 21de september 1637 skriver van Rensselaer til ham et "missive per 'de Harinck' versonden": "Jeg har mottat din anbefaling angaaende Roelof Janssens enke, skrevet i hast med korte ord, og den mundtlige hilsen ved Jacob Wolphertsen, og det glær mig aa høre at det staar gott til. Jeg har forlængst ettergit enken hennes gjæld. Grunnen hertil skal jeg meddele dig, naar vi nu, om Gud vil, snart træffes ved god helbred."[11]

Anneke blev dog ikke sittende længe som enke. Hans ærværdighet domine Eberhardus Bogardus, den første faste prest i provinsen, bad henne tørre taarene og anholdt om hennes

[10] Kilian van Rensselaer en zijne kolonie Rensselaerswijck, door N. de Roever, i "Oud-Holland" (Amsterdam 1890) 8. jaargang, s. 280, 281, 284.

[11] Sammesteds, s. 293.

haand saasnart det passende kunde la sig gjøre. I mars 1638 stod bryllupet.

Domine Bogardus, som var kommen over i 1633, hadde som prest en stilling og inflydelse i det lille samfund som neppe stod tilbake for guvernørens. Som hans hustru blev nu Anneke Jans en av de første kvinner i Ny Amsterdam og Ny Nederland. Man kan forstaa at hun maa ha været i besittelse av fremrakende egenskaper. Det landstykke hun arvet efter Roelof og som nu er værd millioner kunde dengang kjøpes for nogen faa styver, saa det var ikke pengene som trak, og hun sat igjen med fem smaa uforsørgede barn. Hun var paa denne tid vel over de tredve aar. Mrs. Lamb beskriver henne saaledes, da hun annen gang stod brud: "Hun var en liten velskapt kvinne med fine ansiktstrekk, klar teint, og vakre straalende mørke øine. Hun hadde et jevnt og lyst gemyt, et vinnende væsen og et gott hjerte. Hun blev snart meget avholdt av menighetsfolket."[12]

Anneke Jans er saaledes den første norske prestekone i Amerika, likesom hennes mor Trina Jonas var den første jordemor av faget i Ny Nederland og vel aa regne for den første norske dame i praksis her i Amerika, siden det ikke er bekjennt at nogen saadan var tilstede ved Snorre Torfinssons intog i Vinland det gode.

Trina Jonas kom over som praktiserende jordemor i det Vestindiske kompanis tjeneste en kort tid etter Anneken, sannsynligvis i 1633, for i det aar bygde kompaniet et hus for jordemoren. Om hennes mann vet vi ingenting. Etter tidens navneskik maa far til Anneke Jans ha het Jan. Trina var rimeligvis enke. I februar 1644 fik hun skjøte paa en tomt i Parel straat, Pearl street, søndenfor fortet i nærheten av prestegaarden og bygde et hus der. Fra nu av til hennes død i 1648 støter vi ofte paa hennes navn i de gamle aktstykker. Hun hadde en annen datter Marritje som visstnok ogsaa kom over i 1633 sammen med sin mann Tymen Jansen, en skipstømmermann og rimeligvis ogsaa norsk. Etter Trinas død gav døtrene hennes en ven i Holland fullmakt til aa kræve inn resten av den gage

---

12 History of the city of New York: its origin, rise and progress. By Mrs. Martha J. Lamb (New York 1877) 1 bd., s. 85.

hun hadde tilgode, et beløp paa 249 gylden, 2 styver og 8 penning. Hun synes aa ha fortjent et ettermæle som det Magister Absalon i sin Kapitelsbog gir hennes kollega Elzebe Messemagers, jordemoder vdi Bergen, "hvilken som var en quinne vel ved alder, from, dygdesom, flittig, stil, fornuftig, forstandig, trolig, trøstelig, stundom hard oc stundom mild vdi hennis kald, ligesom folkit var til och leyligheden begaff sig. Ther fylde henne megen almue til sin legersted, di alle haffde henne kier."[13]

Denne jordemor fra Marstrand, hennes to døttre og deres barn blev paa kort tid ved giftermaal forbundne med de ledende familjer i provinsen, hennes etterkommere danner en talrik og indflydelsesrik slekt. "Mange av dem har opnaadd de beste stillinger den nye verden hadde aa by paa."[14]

Det var ikke annet aa vente enn at Anneke Janss's giftermaal med domine Bogardus skulde tænde misundelse hos en del kvinner i Nieuw-Amsterdam, og som sedvanlig med avindsyke mennesker begynnte de aa sladre om henne. En vakker dag kort etter bryllupet gik Anneke, som nu var beæret med den værdige titel mevrouw Bogardus, paa besøk til Jacob van Corlaers familje. Ute i gangen hørte hun at Grietje Reiners, som var gift med Anton Jansen van Sale og ikke hadde det beste ord paa sig, var inne i stuen. Anneke tænkte vel paa det ord i Visdommens bok "Hold en forvendt mund borte fra dig, og la fordreiede lepper være langt fra dig." Hun bestemte sig derfor til aa utsætte visitten, vendte om og gik hjem. Saa snart Grietje fik høre dette blev hun rasende over en slik uhøflighed, og hennes mann var ikke den som skulde dæmpe hende. Han var forbitret paa presten fordi denne hadde saksøkt ham for en forlængst forfallen gjæld, og hadde brukt alle de grovheter han kjennte til i det hollandske spraak i den anledning. Nu satte Grietje ut i nabolaget at prestefruen da hun forlot van Corlaers hus og gik forbi smien hadde løftet skjørterne høiere enn det var nødvendig for sølens skyld, bare for at faa vist frem sine

[13] Norske magasin (Christiania 1858) 1. bd., s. 276.

[14] Annetje Jans' farm with some tidings of its first possessor and the later fruits it bore; by Ruth Putnam i Historic New York, 1. serie, s. 125.

velskapte ankler. Hun beskyldte ogsaa presten for mened. Dette kom snart for domine Bogardus's øre, og resolut som altid stevnet han øieblikkelig Grietje og hennes mann for retten. Jacob van Corlaer kunde vitne at han hadde været inne i smien netop den dag mevrouw Bogardus gik forbi. Hun hadde ført haanden tilsiden og trukket kjolen litt op for at den ikke skulde bli tilsmusset, da gaten var svært sølete efter et nylig regnfald. Ny Amsterdams gater var i de dager ikke mer hævet over daddel enn New Yorks nu, og den indignerte prestefrue hadde ingen vanskeligheter med aa bevise at hun bare hadde villet være forsiktig med sine nye klær. Retten dømte Grietje til aa ta sine ord tilbake offentlig. Hun skulde til et fastsat klokkeslett møte op ved fortet, og etterat det var ringet med kirkeklokkene skulde hun erklære med lydelig røst at hun visste at presten var en from og ærlig mann, at hun intet ondt visste om hans hustru, og at hun hadde løiet og talt falsk. Hun maatte ennvidre betale sakens omkostninger og erlægge tre gylden i mulkt til de fattige. Anton maatte ogsaa betale mulkt og omkostninger og blev desuten paalagt at han ikke skulde bære vaapen paa denne side av "Vresche water" eller forsynde sig tiere mot presten, enten i ord eller handling. Han maatte ogsaa erklære i retten at han ikke hadde noget at si paa prestefruen, men visste at hun var en ærlig og dydig kvinne.

Aaret etter hadde prestefolkene en annen ubehagelig retssak. Jacob Govertsen fra Flekkerø som kom over paa "de Eendracht" i følge med Roelof og Anneke og var en god ven av familjen, hadde forært henne et stykke vakkert og kostbart kjoletøi, sannsynligvis i brudegave, muligens netop det samme hun hadde vist sig saa forsiktig med. Det ser ut som Jacob var avgaat ved døden før han hadde betalt for tøistykket som han hadde kjøpt av en Marijn Andriesen. Denne saksøkte nu presten for betalingen med den motivering at "Govertsen kunde ikke gi nogen foræring før han hadde betalt sin gjæld, og den som tok imot slike foræringer var forpliktet til aa betale for dem." Retten bestemte at klageren skulde betales pro rata av Govertsens bo.[15]

---

15 Mrs. Lamb's History, 1. bd., s. 86. — James W. Gerard, Anneke

Det er desværre saa at foruten arvebestemmelser og andre eiendomstransaktioner er det næsten bare retssaker og ubehageligheter som kommer i protokollerne og saaledes opbevares, de kommende slekter til et vitnesbyrd. De gode ord og velgjerninger, selvopofrelser og uegennyttige handlinger er ikke optegnet her, og naar de ikke er rent utenfor det hverdagslige og almindelige er de derfor som regel glemt med den slekt som oplevet dem.

Det er saaledes ikke mange oplysninger aa finne om Anneke og andre av hennes samtidige som levet et stille privatliv. Presten derimot hadde en stilling og en personlighet som gjorde at hans karakter og egenskaper er saa levende tegnet i den gamle kolonis annaler, at vi ennu kan se ham for os som han gik omkring og virket i sit kall, en dygtig og samvittighetsfull mann, uforfærdet i aa gjøre sin plikt slik som han forstod den. Han hadde kallt van Twiller "et djævelens barn" og truet med aa "riste ham slik fra prækestolen at han skulde skjælve som ospeløv". Han hadde vist guvernør Kieft høflighet og aktelse intil denne hadde latt dræpe en flokk Indianere som hadde søkt tilflugt i Ny Amsterdam. Bogardus kallte dette for mord og tordnet i kirken mot denne hans feighet og andre forargelser og forgaaelser. Kieft som ikke bar sit navn forgjæves sparte ikke paa kontrabeskyldninger, negtet aa gaa til kirke og lot trommeslageren arbeide overtid for aa døive presten mitt i hans præken. Tilslut stevnet han Bogardus for retten, saken verserte der i flere aar, til Kieft gav op og lot sig forlike med presten. Denne var imidlertid blit kjed av alt strævet og bestemte aa ta sig en feriereise til patria. Han satte derved et eksempel som siden er blit trolig fulgt av embedsbrødre som er gaat træt i gjerningen herover. Kieft blev netop paa denne tid kallt tilbake til Holland for aa gjøre rede for sig, og de to stridsmenn kom til aa reise med samme skip, "de Prinses", som forliste paa kysten av Wales i september 1647 og begge omkom med 79 andre personer.[16]

Jans Bogardus and her farm i Harper's new monthly magazine, 70. bd., s. 838–839.

[16] Leslie's History of the Greater New York, by Daniel Van Pelt, 1 bd., s. 32–43. — Eccles. records, 1 bd., s. 167, 216 og passim.

Aaret efter den 15de august 1648 skrev Bogardus's kollega domine Johannes Megapolensis til kirkeraadet i Holland: "Ettersom Gud i sin naade har bortkallt ved forlis pastor Bogardus som var prest paa Manhattan, er hans enke kommen til Fort Oranje i kolonien Rensselaerwyck [selve byen kalltes Beverwyck, nu Albany] for aa finne sig et utkomme. Hun har ni barn ilive og er betynget med adskillig gjæld, hun har ingen midler til aa betale den med, medmindre hun faar sit tilgodehavende fra det Vestindiske kompani, det er det beløp som ennu staar igjen av hennes avdøde mann pastor Bogardus's gage."[17]

Bogardus var betalt en maanedlig løn av bare 46 gylden, samt 150 gylden om aaret til kost, skjønt han var lovet mer før han reiste fra Holland. Megapolensis, som hadde resignert fra sit kald i Beverwyck og nu vilde reise hjem til Holland, blev anmodet om aa bli i landet ennu en stund "til Guds ære, kirkens fremme og medmenneskers sanne vel" og aa overta kirken i Ny Amsterdam. Herfor skulde han faa en aarlig løn av 1200 gylden. Det er etter dette rimelig at Anneke har hat litt tilgode paa sin avdøde manns vegne, og den brave prestemann har visstnok søkt aa gjøre sit brev saa rørende som mulig. Men det er neppe trolig at presteenken skulde være i nødlidende omstændigheter. Hennes tre ældste døttre var alt gott gift, og etter sine avdøde menn sat hun inne med adskillig jordegods og anden eiendom, og paa denne tid hadde landet begyndt aa stige i værdi. Fire aar senere i 1652 kjøbte hun en tomt i Beverwyck paa hjørnet av de nuværende James og State streets i Albany. Her bygde hun et komfortabelt hus og bodde der til sin død. Da Albany i 1886 feiret 200-aars jubilæum blev en minnetavle herom anbrakt paa The Farmers and Mechanics' Bank som nu er opført netop paa tomten til Annekes hus som længe stod som et gammelt landemerke.[18]

Hennes testamente er datert den 29de januar 1663. Det var nu en menneskealder eller snart 33 aar siden hun kom med sin første mann og de tre ældste barn til det nye og uryddige

---

[17] Ecclesiastical records of the state of New York (Albany 1901) 1. bd., s. 237–238.

[18] Albany bi-centennial; historical memoirs, 1686–1886, s. 50.

land. Hun hadde set mange forandringer og omskiftelser. Frontiertidens utrygghet og lovløshet var nu overstaat. Blomstrende landsbyer og settlementer var skutt op hvor før den røde mann hadde streifet om paa jakt og i krig; kirker og skoler var bygd, og hun kunde nu leve i fred og ro i et samfund hvor lov og orden var overholdt vel saa gott som i hennes livlige fødeby. Nytaarsdag 1663 hadde hun feiret paa gammel vis og mottat visitter av slekt og venner og traktert sine gjæster med peppernøtter og bakkels, vin og genever som skikken var; men hun hadde ikke følt sig riktig vel. Nogen dager senere gik hun tilsengs, og da hun forstod at enden nærmet sig lot hun et par av sine venner og notarius publicus kalle hjem til sig i det hus i Beverwyck hvor hun nu hadde bodd de siste seksten aar. I deres overvær gjorde hun saa sit testamente, og ikke mange uker etterat det var opsat, slog timen og tiden for Anneke Jans[19] Hun blev begraven paa den hollandske kirkegaard i Albany, og graven skal ennu kunne paavises.

TESTAMENTET.[20]

I Herrens navn, Amen! Herved gjøres vitterlig, at idag, den 29de januar 1663, om ettermiddagen omtrent klokken 4, fremstod for mig Dirck van Schelluyne, notarius publicus, i nærvær av nedenfor nævnte vitner, i egen person den ærbare Anneke Jans, først enke efter Roeloff Jansen fra Masterlant, og nu sist enke efter prædikant domine Everhardus Bogardus, bosat i landsbyen Beverwyck (gott kjennt av os, notarius og vitnene). Hun, komparenten, laa syk tilsengs, men ved full sans og samling og istand til aa gjøre testamente, hvilket vi tilfulle kan bevitne. Bemeldte komparent har, i betraktning av menneskelivets korthet og uvisshet og dødens visshet og vor uvitenhet om tiden og timen, og i ønsket om aa forekomme samme ved behørlig anordning av sit timelige gods og etterladenskaper,

---

[19] Appleton's Cyclopædia of American biography (1. bd., s. 301) sier at hun døde den 19de mars 1663.

[20] Albany Co. Records. Notarial Papers, 1, s. 296–300. — An account of Anneke Janse, and her family. Also the will of Anneke Janse in Dutch and English (Albany, Joel Munsell, 1870) s. 8–19.

etter tilbørlig overveielse, erklært, uten nogensomhelst opfordring, overtalelse eller vildledelse, at hun har gjort, forordnet og besluttet dette nærværende testamente og sin siste vilje paa følgende maate:

Først og fremforalt anbefalende sin udødelige sjæl i Gud den almæktige og naadige, sin skaper og saliggjørers barmhjertige haand, og sine jordiske levninger til en kristelig begravelse, og tilbakekallende, avlysende og tilintetgjørende herved alle tidligere testamentariske forføininger av hvilketsomhelst slags som hun før denne dato maatte ha gjort og forordnet, gaar hun nu tilverks paanyt, idet hun, komparenten og testatricen, herved erklærer aa utnævne og insætte som sine eneste og universale arvinger sine barn, nemlig: Sara Roeloffse, Mr. Hans Kiersteds hustru; Catrina Roelofs, Johannes van Brughs hustru; ogsaa Jannetje og Rachel Hartgers, barn efter hennes avdøde datter Fijtje Roeloffse, her ilive Peter Hartgers hustru (som tilsammen vil inta sin mors plass); item hennes søn Jan Roeloffsen, og tilsist Willem, Cornelis, Jonas og Pieter Bogardus; og til dem testamenterer hun al sin faste eiendom, løsøre, aktier, tilgodehavende, penger, gull og sølv, myntet og umyntet, juveler, klær, lin- og ullvarer, bohave og husgeraad, og al eiendom eller midler av hvilkensomhelst slags, uten noget forbehold eller undtagelse, som skal disponeres over etter hennes dødelige avgang og deles av dem i like deler, hvilke de kan gjøre med som de vil etter eget godtykke og vilje, uten nogen slags hindring eller motsigelse fra nogen.

Ikke destomindre paa den uttrykkelige betingelse at hennes fire førnævnte førstefødte barn skal dele mellem sig av sin fars eiendom en sum paa et tusen gylden, som skal betales dem av utbyttet for en viss farm paa Manhattan beliggende ved Noord Rivier [North River, Hudson], og dette skal gjøres først før nogen annen deling finner sted; og siden tre av disse barn mottok visse gaver da de blev gift, og da Jan Roeloffsen ennu er ungkar, saa har hun, komparenten og testatricen, bestemt og fastsat at han skal faa en seng og en melkeku; og til Jonas og Pieter Bogardus gir hun et hus og tomt beliggende vestenfor arveladerskens vaaningshus i denne førnævnte by Beverwyck,

strækkende sig i længden til enden av blekevollen og i bredden op til hennes kammer, desuten en seng til hver av dem, og en melkeku til hver av dem; item til Cornelis Bogardus ogsaa en seng og en melkeku; hvilket disse samme barn skal forstrækkes med som svarende til det de gifte barn før har faat.

Endelig gir hun, testatricen, til Roeloff Kiersted, sin dattersøn ved Sara, et sølvbæger; til Annetje van Brugh, sin datter Catrinas barn, ogsaa et sølvbæger; og til Jannetje og Rachel, sin datter Fytjes barn, et sølvbæger hver; og til Willem Bogardus's barn Fytje ogsaa et sølvbæger; alle disse gaver skal besørges av de først inkomne rede penger, og siden skal eiendommen fordeles saaledes som før er sagt. Hun, komparenten og testatricen, erklærer at dette dokument er hennes eneste og siste vilje og testamente, og ønsker og begjærer at det etter hennes bortgang maa faa full kraft og virkning som testamente, kodicil, gavebrev eller minnegave, og i tilfælle av at nogen formaliteter skulde være overset, er det hennes vilje og ønske at arven maa bli overdraget som om de hadde vært overholdt; og hun anmoder mig, notarius publicus, om at forfatte og inlevere et eller flere lovgyldige dokumenter i den sedvanlige form.

Git og utstedt i testatricens hus i byen Beverwyck, i Ny Nederland, i nærvær av de ærværdige Ruth Jacobsen van Schoonderwort og Evert Wendell, forhenværende kommissærer, søkt og inbutt som vitner.

Dette merke +AB er sat med egen haand av ovennævnte Anneke Jans.

Rutger Jacobsen.
Evert Jansen Wendell.
D. v. Schelluyne, Not. Pub.
1663.

Dette testamente er det ældste dokument om avhændelsen av den bekjennte farm. Det opregner ikke alene alle medlemmer av familjen kort før Annekes død, men angir tydelig at det var bare en farm paa Manhattan som hun gjorde krav paa aa eie. Dette er av viktighet da flere har forsøkt aa vise at hun ogsaa eide en annen farm paa Manhattan. Det kan ogsaa med rimelighet sluttes at hun ansaa denne farm som til-

hørende sine barn med Roelof Jansen, men naar det paastaas[21] at der var en ekteskapkontrakt mellem henne og Bogardus, hvoretter farmen skulde forbeholdes de fire barn av hennes første ekteskap, saa er der ingen autoritet for denne anførsel.

FARMEN.

Halvannet aar etter Annekes død erobret Engelsmennene provinsen. En av de første regjeringshandlinger av kong Charles II i England var aa overlate styret av de amerikanske affærer til sin bror James, hertug av York. Det hollandske nybygge Ny Nederland der som en kile splittet de engelske provinser i nord og sør hadde længe vært Engelsmennene en torn i øiet. Hertugen av York begynte med aa sende en kommission over til Ny England, og kort etter kom oberst Richard Nicholls, en av dens medlemmer, med en flaate paa fire skip og 500 mann og ankret i "the Narrows" like utenfor Ny Amsterdam. Den tappre og energiske Pieter Stuyvesant overgav sig for overmakten, og Nicholls blev nu proklamert guvernør. Fort Amsterdam blev nu Fort James, Ny Amsterdam New York o. s. v.; navnene forandredes men inbyggernes gamle lover, rettigheter og skikker blev samvittighetsfullt respektert. Endog den gamle St. Nicholas kirke i fortet blev sikkret dem til fremtidig bruk.

Det blev forlangt at alle gamle skjøter skulde stadfæstes mot erlæggelsen av et visst gebyr, og Anneke Jans's arvinger fik et nyt patent paa farmen paa Manhattan av guvernør Nicholls som endnu er opbevart.[22] Det var utstett den 27de

---

[21] Harper's magazine (May 1885) 70. bd., s. 836. — Ruth Putnam i Historic New York, s. 138; o. fl. — Derimot finns ennu i Albany arkivene en erklæring datert 21. juni 1642, en uke før datteren Saras bryllup og fire aar etter Annekes giftermaal med Bogardus, hvorved hun forplikter sig til aa sætte tilside et tusen gylden for sine barn av første ækteskap, aa opdra dem sømmelig med Guds hjælp, forsyne dem med den nødvendige føde og klær, la dem undervise i læsning og skrivning og lære et gott haandverk. Erklæringen var undertegnet av guvernør Kieft, Cornelis van Tienhoven og ANNA IANS, som hun skrev sit navn med store latinske bokstaver.

[22] Reports of cases argued and determined in the Court of chancery in the State of New York, before the Hon. Lewis H. Sandford, late vice-chancellor of the first circuit (New York 1871) IV. bd., s. 699.

mars 1667, og det henviser til det første overdragelsesbrev fra guvernør Wouter van Twiller til Roelof Jansen og hustru i aaret 1636 og til Stuyvesants adkomstdokument av 4de juli 1654 til Anneke Jans, domine Bogardus's enke, og derpaa stadfæster det den avdødes barns og arvingers ret og hjemmel, uten aa regne op nogen av dem eller henvise til Annekes testamente. Denne engelske bekræftelse forandret altsaa ikke arvingernes rettigheter; den er bare aa anse som den nye regjerings fraskrivelse av de rettigheter som maatte tilfalle den med erobringens ret.

Hverken domine Bogardus eller Annekes arvinger hadde brydd sig om aa drive farmen selv. De hadde bortforpaktet den, det første bygselbrev er datert den 17de mai 1639. I november 1651 hadde Govert Lookermans, Hans Kiersted og Peter Hartgers, "Anneke Jans's slektninger og fullmakter," bortleiet den seks aar fra følgende mai til Evert Pels for 225 gylden og 30 pund smør om aaret. Ved kontraktens utløp fik Thomas Wandell forpakte den til 1ste april 1665, og da han i nogen aar ikke hadde betalt sin avgift saksøkte boet ham og blev ved dom tilkjennt 425 gylden. Men de 1000 gylden som var testamentert til de ældste barn kunde ikke utbetales før farmen var solgt. En kjøper fanntes tilslut i den andre engelske guvernør, oberst Francis Lovelace. Det Vestindiske kompani hadde til bruk for sine guvernører reservert et landstykke like nordenfor fortet ved Noord Rivier som kalltes kompaniets "bouwerie" og støtte op til sørgrænsen av Anneke Jans's farm. Da dette var offentlig eiendom blev det i 1664 konfiskert av Engelsmennene og overlatt de engelske guvernører. Det kalltes nu "the Duke's farm," og da Lovelace kjøpte Annekes land og la dette til det han alt sat inne med ex officio gik hele denne eiendom under dette navn.

Det skjøte, eller "transport" som Hollænderne kallte slike overdragelsesdokumenter, hvorved Lovelace kom i besittelse av eiendommen var datert den 9de mars 1670–71, og det erklærer at for en "valluable consideration" har Johannes van Brugh for sin hustru Catrina Roelofs og som fullmakt for Pieter Hartgers; Willem Bogardus for sig selv og sine to brødre Jan Roelofsen og Jonas Bogardus; og Cornelis van Borsum for sin hustru

Sara Roelofs og som fullmakt for Pieter Bogardus; alle barn og retmæssige arvinger etter Anneke Roelofs [sic!], senere enke efter domine Bogardus, nu død, solgt eiendommen til Lovelace.

Det vil bemerkes at i dette skjøte var alle arvingene nævnt undtagen en. Cornelis Bogardus døde i 1666, og hverken hans enke Helena Teller i Albany eller hans søn Cornelis deltok i salget.

To aar senere kom den siste opblussen av det hollandske styre i provinsen. Anthony Colve benyttet sig av krigen mellem England og Holland og gjenerobret den i et plusselig angrep i de høimæktige generalstaters navn. New York var nu i femten maaneder Nieuw Oranje. Lovelace overgav sin kommando næsten uten kamp, flygtet i al hast fra Manhattan og reiste fra sin gjæld og sin eiendom der. Da provinsen igjen ved Westminster-traktaten i 1674 kom i Englændernes hænder var Lovelace fallt i unaade og guvernør Andros konfiskerte hans eiendeler i hertugen av Yorks navn. Man sluttet nu med aa skjelne mellem den private og offentlige del av farmen. Den hele gik under et navn og en administration, og da hertugen steg paa tronen som James II, kalltes den "the King's farm" og under dronning Anna "the Queen's farm". Etterat den kom i Trinity's besittelse gik den under navnet "the Church farm".

Lovelace hadde bortforpaktet farmen til Dirck Siercken (Siecken, Sickers, Secker) for £20 aarlig, og han fik sitte fredelig paa landet under guvernør Colve og den nye engelske administration til sin død; etter ham fik enken og hennes nye mann George Ryerson farmen i forpaktning for £30 i aaret.

Imidlertid hadde episkopalerne dannet en menighet i New York og i 1697 inkorporert som "Trinity church". For aa støtte den nye menighet som var baade fattig og faatallig i en befolkning som foretrak andre trosretninger hadde guvernør Fletcher, som var en ivrig kirkemann, straks før sin fratrædelse overdradd farmen til Trinity for syv aar mot en leie av £12. Hans etterfølger var ærgerlig over dette og fik provinsiallegislaturen til aa vedta en lov som tilbakekallte overdragelsen og forbød guvernørene aa bortforpakte landet for længre tid end sin egen termin. Da han saa blev fulgt i embedet av Lord Cornbury som

ogsaa var velvillig stemt overfor episkopalkirken, fik den farmen igjen, og paa ansøkning til dronning Anna forordnet denne et skjøte utfærdiget til Trinity den 5te juli 1705, som kort etter blev stadfæstet av legislaturen. Landskylden blev sat til tre shillings, og den blev ogsaa betalt men med lange pust i bakken, den siste i 1768. Etter revolutionen, i 1786, blev landskylden ombyttet med en betaling en gang for alle til New Yorks statskasse.

PROCESSERNE.

Historien om de forskjellige retstrætter angaaende denne berømte farm har i vore dager nærmest interesse for antikvaren og juristen. Her er ikke tid eller sted for mer enn en kort oversikt og omtale av de mer bemerkelsesværdige.

Etterat de engelske hadde tat provinsen og indført episkopalkirken hadde det altid været mer eller mindre skinsyke og irritation mellem dem paa den ene side og de hollandske som holdt sig til Dordrechterbekjendelsen, lutheranerene og andre dissentere paa den andre. Denne misstemning yttret sig særlig overfor Trinity kirken som specielt tænktes aa repræsentere den engelske indflydelse og makt. Opponentene erklærte at kirken var kommen til eiendommen under falske foregivender og feilaktige fremstillinger. I aaret 1749[23] var det tre fremstaaende presbyterianere William Livingstone, John Morris Scott og William Smith, lokalhistorikerens far, som opmuntret og hjalp Cornelius Brouwer til aa fremsætte sine fordringer; de var hans juridiske raadgivere da saken kom for retten, etterat den var avvist første gang i 1752 og optat paany i 1758.[24] Forhøret varte i to dager og utfallet blev en kjendelse til fordel for Trinity. I bladet New York Mercury for den 27de oktober 1760 finns følgende korte notis om saken:

"Last week a remarkable tryal, which has been in the law nearly twenty years, came on in the Supreme Court here, between the Rector and Inhabitants of the City of New York

[23] I Trinity's kirkeraads forhandlingsprotokol for august 1738 er det en anførsel som viser at nogen av "arvingene" allerede da hadde gjort krav paa eiendommen. I 1746 hadde en Jacob Brouwer forsøkt sig.

[24] History of New York, by Judge Thomas Jones, 1. bd., s. 1–10.

of the Church of England as by law established, and the family of the Browers, who sued for sixty-two acres of the King's farm, when the jury, after being out about twenty minutes, gave their verdict in favor of the defendants."

Straks etter denne avgjørelse begynte kirkens myndigheter aa bortfæste deler av eiendommen fra tid til annen. Saaledes finner vi i samme avis i 1763 følgende avertissement:

"To be let by the Churchwardens of Trinity Church, 200 lots of ground adjoining the stockadoes along the North River, for the term of 21, 42, or 63 years."

I 1767 solgte Cornelius Bogardus, en sønnesøns søn av den Cornelius som ikke var nævnt i skjøtet til Lovelace, en sjettedel av den part han trodde aa eie i Anneke Jans-farmen til sin slektning Isaac Teller, som gik inn paa selv aa ta de nødvendige skritt og aa bære utgiftene alene for aa faa tak i eiendommen; men hvordan det gik hermed fremgaar ikke av dokumentene. Etter uavhængighetserklæringen og revolutionen, under den uvilje som da hersket mot Engelsmennene og de episkopale, var det forskjellige personer som under paaskud av aa være Anneke Jans's etterkommere og arvinger, slog sig ned paa farmen, flyttet inn i hus som stod tomme, satte op gjærder og gjorde sig det hjemlig. Dette ledet til trætter, slagsmaal og søksmaal. Et forsøk maa ogsaa være gjort paa samlet optræden, for i bladet New York Packet den 19de mai 1784 stod det et saadant avertissement til arvingerne:

"*HEIRS.*

The heirs and representatives of Annie Bogardus, widow, deceased, are requested to attend at Cape's Tavern, on Saturday next, at 4 o'clock in the afternoon on business of high importance, relative to the lands called Dominie's Hook,[25] in this city which formerly belonged to her."[26]

---

[25] Her foreligger en forveksling som man oftere ellers støter paa med en farm paa 130 acres, oprindelig tilhørende domine Bogardus, beliggende paa Long Island nær Hell Gate, kallt "Domines Hoeck". Anneke Jans's farm kalltes undertiden "Domines Bouwerie".

[26] Optrykt med de to ovenanførte notiser i New York Hist. Society Collections, 1870, s. 181, 185, 329.

Om dette møte førte til noget resultat vites ikke. Men etterat en Cornelius Bogardus, sannsynligvis den samme som solgte sin sjettedel til Teller, forlot New York i 1786, som nogen sier avkjøpt av Trinity for £700, og en William Malcolm var fordrevet ved politiets hjælp, blev det stille med saken i et snes aar. En Mrs. Broad hadde prøvd aa forsvare sig saa længe som mulig ved aa skvætte kokende vand paa alle som kom nær hennes hus intil hun endelig i 1787 ingik paa et kompromis med kirken og fik sitte i fred. Som en annen episode fra denne krig kan nævnes, hvad et vitne senere fortalte under ed, at en John Bertine av kirkepartiet "tok fat i Hannah Marsh, en gammel kone paa 63 aar, tvang henne iknæ og forsøkte aa duppe hode hennes ner i en bøtte med grog, etterat han hadde slæpt henne tversover gaten og git henne usømmelig medfart paa annen maate."

En slektning av Malcolm tok affære i 1807, og hans sak blev behandlet den 22de april samme aar. Kjendelsen blev sagt til fordel for instevnte og er av viktighet som den siste dom i saken før den igjen kom op til formelig forhør i 1830.

Dette er visstnok det viktigste i hele sakens historie. Fordringshaverne var repræsentert av de beste sakførere som kunde opdrives. Alle de gamle dokumenter blev gjennemstøvet og vitnesbyrd hørt av bekjennte folk som var gamle paa stedet og hvis hukommelse strakkte sig langt tilbake i tiden før revolutionsdagene. Det var Cornelius Bogardus's søn John, som hadde været med sin far i 1784 og nu var en gammel mann, som begynnte saken denne gang. Da han døde i 1830 fortsatte sønnen Nathaniel som klager. De gjorde krav paa bare en tredevtedel av farmen, samt en tilsvarende del av restancerne. Da han manglet midler til aa drive saken fannt sakførerne paa aa stimulere interessen for den blandt andre av Annekes etterkommere; og idet de klokelig fortiet hvad saken egentlig dreiet sig om, sendte de ut agenter og strødde om sig med cirkulærer og opfordret alle som hadde lyst til aa nedstamme fra Anneke Jans om bidrag til aa føre saken. Det var ingen tvil om at de jo maatte vinne, det vilde bli millioner aa dele og alle skulde bli rike. Dette var en "smart" plan, og

penger strømmet inn i haugevis. En gammel dame solgte sølvskeene etter sin bestemor for aa kunne være med.

Men etterat saken hadde versert for retten i flere aar, og begge parter var hørt og de forskjellige punkter grundig undersøkt, fannt retten at instævntes bevis for uavbrutt og eksklusiv besittelse i mer enn 60 aar før revolutionen og derfra til forhøret var fyldestgjørende og vicechancellor Sandford uttalte tilslut etter en fint utarbeidet undersøkelse:

"Nu da jeg har vært istand til aa sætte mig nøie inn i saken og etter behørig overveielse føler jeg mig nøtt til aa si at en mer likefrem sak har aldrig vært forelagt mig til paakjendelse som dommer. Var det ikke for kravets usedvanlige størrelse, for den tilsynelatende opriktighet og iver hos de retskyndige som støtter det, og det faktum (hvorom jeg ofte er blit paaminnet ved personlig henvendelse) at Anneke Jans's etterkommere er hundrer om ikke tusener i tal, saa skulde jeg ikke holdt det nødvendig aa levere en skreven dom idet jeg avgjør saken."

Idet han yttrer sin misnøie med at kirkelige institutioner skal sitte inne med altfor megen verdslig makt og vælde og henviser til et liknende tilfælle i den hollandske kirke, sier han at dette netop har ledet ham til et samvittighetsfullt studium av saken.

"Men loven er klar nok, og den maa opretholdes til beste for religiøse korporationer saavelsom for private individer. Det vilde visselig være uhørt om et hjemmelsdokument til land kunde bestrides med held paa et krav som har vært opgit i fem slektsled, og etterat instævnte har, som det er bevist i dette tilfælle, vært i besittelse av eiendommen i næsten halvannet aarhundre, aapenbart og vitterlig for alle og like utenfor retfærdighetens tempel, mens de forskjellige paa hverandre følgende fordringshavere har vært voksne menn, med en undtagelse, og mens retterne har vært aapne for dem hele tiden, undtagen i de syv krigs- og revolutionsaar. Faa skjøter her i landet vilde være sikkre under en saadan anvendelse av loven, og en saadan antagelse vilde lede til svindel, korruption, falsk justis og lovmæssig plyndring som vilde faa værre følger for fred, god orden og samfundets vel enn krig eller oprør."

Denne dom blev ikke appelert, men samme aar kom ni andre søksmaal inn for høiesteret, dog bare for aa bli avvist. Ennu mens saken verserte for retten hadde Jonas Humbert paa egne og andres vegne, som etterkommere av Anna, Willem Bogardus's datter, procedert med den paastand at Annekes farm aldri hadde vært en del av "the Queen's farm" og at kirkens eneste ret var basert paa det angivelige kjøp av Cornelius Bogardus i 1786. Etter et par dommer og paaankninger blev endelig dom avsagt i december 1840 til Trinity's fordel. Til forskjellige tider, i 1851, '52, '54, '71, '77, '85, har andre forsøkt sig og med samme held. Foreninger har vært dannet som Anneke Jans Association, stiftet paa Astor House i New York den 27de april 1867, The Anneke Jans Bogardus Literary Association, The Anneke Jans International Union; men ingen har kunnet rokke Trinity's ret.[27] Allikevel fannt Trinity korporationen det nødvendig endog saa sent som den 12te februar 1891 aa offentliggjøre i dagbladene dette cirkulære:

"To all whom it may concern:

As letters are being constantly received from various places in the United States making inquiries about suits pending against this corporation in respect to its property, or about negotiations assumed to be on foot in respect to the alleged claims of the descendants of Anneke Jans or of other persons, notice is hereby given that no such suits are pending, and no such negotiations are going on, and all persons who suppose themselves to be descendants of Anneke Jans, or otherwise interested in claims hostile to this corporation, are cautioned against paying out money to any person alleging the pendency of such suits or negotiations."

Det bør erindres at ingen av Annekes lovlige arvinger bestred gyldigheten av salget til guvernør Lovelace, ikke engang Cornelis Bogardus som ikke var nævnt i dokumentet. De var alle velkjennte folk i gamle New York, de kjøpte og solgte land,

---

[27] Sandford's Chancery reports, IV. bd., s. 633–672. — Anneke Jans Bogardus; her farm and how it became the property of Trinity church. An historic inquiry by Stephen P. Nash. Prepared and printed for the use of the church (New York 1896) s. 5–14.

gav tilekte og tok tilekte, stod fadder, døde og blev begravne, og alt er opskrevet som det sig hør og bør i kirkebøkerne og andre protokoller. Man ser at de har vært foretaksomme og driftige folk som ikke foraktet denne verdens goder og som vel visste aa sørge for at de selv ikke gik glip av sin beskikkede del. Det er høist utrolig at de skulde la en eiendom som netop begyndte aa stige sterkt i værdi smutte sig ut av hændene. De har sikkert følt sig rolig og tilfreds i bevisstheten om at de fik full valuta ved nævnte "valluable consideration" fra guvernør Lovelace.

Og med hensyn til det siste forsøk som omtales i begynnelsen av dette kapitel, gjælder det med forøket styrke hvad George W. Schuyler sier i sin interessante bok "Colonial New York": "Sæt at arvingerne skulde faa tak i eiendommen, hvilke personlige fordeler vilde de høste derved? Sæt at arvingerne har forøket sig i samme ratio som i de to første generationer, og at de 62 acres land og bygningerne var værd 60 millioner dollars — en rummelig beregning etter fradrag av gatene — de vilde faa omtrent 200 dollars hver! I sin sterke ophisselse (1830–1847) satte de sig ikke ner og regnet ut dette stykke men løp staten op og ner og rummesterte i kirkebøker og municipale protokoller for aa finne stamtavler og slektsregistre og var villig til aa sælge sølvskeene etter bestemødrene sine for aa faa penger til aa være med, at de ikke ellers skulde bli stængt ute naar den store deling fannt sted.

Med disse gjentatte avgjørelser ved de høieste domstoler og den opmerksomhet de har vakt for øie maa man anse enhver jurist, som nu kan raa og opmuntre Anneke Jans's etterkommere til aa kaste bort sine penger for aa gjenvinne denne eiendom, som en der fører enfoldige folk bak lyset, som skyldig i bevisst svik og forsøk paa aa tilvende sig penger ved falske foregivender. Som en av arvingerne er jeg glad over at eiendommen tilhører en kirke som har brukt og vil bruke intækterne til aa bygge kirker og skoler til fremme av kristendom og dannelse,[28] og ikke er i hænderne paa en korporation som bare

---

[28] Columbia universitet var grunnlagt ved utbyttet av et lotteri, men dets store rikdom stammer fra et stykke av Anneke Jans farmen som Trinity med rund haand overdrog den 15de mai 1775.

vilde benytte den til aa øke enkelte privatformuer. Det er aa haape at den vil forbli i hændene paa de nuværende eiere saalænge de forvalter den forstandig. Jeg kan saa meget friere uttale dette ønske som jeg ikke selv er medlem av episkopalkirken."[29]

Det bør ogsaa nævnes at New York stat og by flere ganger har forsøkt aa hævde sin ret til landet som "paramount" eiermann, paafølgende den engelske regjering som retmæssige eiere etter revolutionen. I 1785 blev et forslag fremsat i legislaturen om aa bemyndige rette vedkommende til aa inlede retslig forfølgelse mot Trinity paa statens vegne. Denne sendte da øieblikkelig en protestskrivelse til legislaturen, og forslaget blev forkastet. En motforestilling hertil endte med disse drastiske ord: "Naar djævelen ser at hans rike er i fare da brøler han høiest." I 1856 skred imidlertid staten til søksmaal for en tomt paa Murray street som etter saksbehandling ved jury og appelretten blev avvist i 1860.

I 1867 bestemte New York bystyre sig til aa prøve gyldigheten av skjøtene og paastanden om byens ret til eiendommen. Saken blev overgit til advokat O'Gorman, som etter grundig studium gav den inberetning at byen ikke kunde stille noget krav. Allikevel var der ivinter (1909) en del New York aviser som atter begyndte aa agitere for at staten eller byen skulde hævde sine rettigheter eller likefrem konfiskere eiendommen paa grunn av formentlige misligheter ved flere av de bygninger som nu dækker den gamle farm.

SLEKTEN.

Det uoverkommelige i aa holde rede paa denne vittforgrenede slekt vil fremgaa tydelig nok av det foregaaende. Her skal bare omtales i korthet Annekes og søsteren Maritjes barn.

Sara Roloefs var gift 1. med dr. Hans Kiersted, en tysker fra Magdeburg, den første læge i provinsen; med ham fik hun ti barn. 2. med Cornelius van Borsum, som eide færgen til Long Island. 3. med Elbert Elbertsen, ogsaa en av provinsens mest prominente menn.

---

[29] Anførte verk, s. 361–362.

Det var ved hennes første bryllup den 28de juni 1642 at man benyttet anledningen til aa tegne subskription til den nye kirke i Ny Amsterdam, da bægeret hadde gaat rundt en fire-fem ganger og gjæsterne var kommet i gott humør. Guvernør Kieft som var tilstede og stod i spissen for insamlingen lovet 1000 gylden fra det Vestindiske kompani. Næste morgen var det en del som bad guvernøren om aa faa ta saken op til fornyet overveielse, men hans ekscellence vilde ikke vite av noget sludder: "Pengene paa bordet! Nu skal vi bygge kirke!" Sara var vel hjemme i de indianske dialekter og gjorde tjeneste som tolk mellem Stuyvesant og Esopus, Wapping, Hackensack, Long Island og Staten Island Indianerne, da traktat blev oprettet vaaren 1664. Det var en stor forsamling i raadskammeret paa Fort Amsterdam, hvor de forskjellige indianerhøvdinger var tilstede. Dette var den siste fredstraktat mellem Hollænderne og Indianerne og blev undertegnet under salut fra fæstningen.

Katrina Roelofs var gift 1. med Lukas Rodenburgh, vice-direktør av Curaçao; 2. med Johannes van Brugh, kjøpmann og magistrat i New York. Sofie Roelofs var gift med Pieter Hartgers van Wee og døde før sin mor. Jan Roelofsen var en av de første settlere i Schenectady og blev dræpt av Indianerne i massakren 1690. Den fjerde datter Annetje døde som barn.

Med domine Bogardus hadde Anneke fire sønner: Jonas, Willem, Cornelis og Pieter. Jonas døde ugift. Willem var to ganger gift og hadde ni barn, hans anden hustru var Walburgh, datter av Nicasius de Sille, procureur-general i Ny Nederland 1656–64.[30] Pieter Bogardus var gift med Wyntje Bosch og hadde ni barn, en søn Anton blev gift med en Knickerbocker.

Anneke's søster Maritje var tre ganger gift, sist med Govert Lookerman, den mest aktive og foretaksomme mann i

[30] N. de Sille var sannsynligvis en søn av den hollandske gesandt av samme navn som omtales i "Dom angaaende Hollænderes Handel i Bergen. 1636", som bl. a. gaar ut paa "at de af Amsterdam alldeliss at skulle rette og forholde sig efter den Affskied, samme tid [1596] bleff vndt och giffuen de Amsterdamske deris Abgesandte, Raad och Syndico, den høylerde Nicasio von Sylle Juris Doctori."—Norske samlinger (Chra. 1852) 1. bd., s. 583.

Ny Amsterdam og den rikeste mann i provinsen. De hadde en søn Jacob. Med sin første mann Tyman Jansen hadde hun datteren Elsie Tymens som blev gift 1. med den rike Pieter Cornelissen van der Veen, og 2. med Jacob Leisler som er berømt i historien fra "Leisler's rebellion" 1689.[31]

Av bekjennte familjer som blev knyttet til slekten ved giftermaal i de næste generationer kan nævnes Bayard, De Lancey, De Peyster, Gouverneur, Jay, Knickerbocker, Morris. Schuyler, Stuyvesant, Van Cortland og Van Rensselaer. Kort sagt næsten alle de gamle ætter i New York, New Jersey og Delaware, som nu sætter sin stolthet i aa høre til "the original Knickerbockers", kan utlede sin herkomst fra den første jordemor i Ny Nederland, Trina Jonasdotter fra den norske fiskerby Marstrand, mor til Anneke Jans.

---

[31] Contributions for the genealogies of the first settlers of . . . Albany. By Prof. Jonathan Pearson (Albany 1872) s. 20–21. — Collections on the history of Albany (Alb. 1867) 2. bd., s. 422–427. — The New York genealogical and biographical record (New York 1870–1912) gir oplysninger om slekten næsten i hvert bind.

LIBRARY OF CONGRESS
0 014 108 750 2